

Leevi Haapala

Το ARS είναι μια από τις παλαιότερες εκθέσεις Σύγχρονης Τέχνης στην Ευρώπη, που επαναλαμβάνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα και πραγματοποιείται στην Φινλανδία από το 1961. Το θέμα της έκθεσης «ARS17 - Hello World!» είναι η Παγκόσμια Ψηφιακή Επανάσταση της οποίας οι επιπτώσεις είναι εμφανείς στον Πολιτισμό, την Οικονομία, την Ανθρώπινη Ταυτότητα και την Συμπεριφορά. Η έκθεση χρησιμεύει ως Πλατφόρμα για το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης Kiasma για την ανάπτυξη της προσβασιμότητας της τέχνης και των μεθόδων παρουσίασής της, καθώς και της

Συλλογής του Μουσείου. Το «ARS17 + Online Art» είναι η επέκταση του ιστότοπου «ARS17 - Hello World!» που παρουσιάζει ηλεκτρονικά τα έργα περίπου 20 καλλιτεχνών. Με την ευκαιρία του «ARS 17 Hello world» προέκυψε η Συνέντευξη με τον Leevi Haapala που είναι ένας από τους επιμελητές της έκθεσης και Διευθυντής του Kiasma και δημοσιεύτηκε στο www.dreamideamachine.com στις 18/4/2017, ο οποίος μας εξηγεί πόσο σημαντικός είναι ο φυσικός χώρος σε μια έκθεση, αλλά πόσα πλεονεκτήματα έχει η προέκτασή της στον διαδικτυακό χώρο, οι προκλήσεις που δημιουργεί στους καλλιτέχνες αλλά και η προσβασιμότητά της που είναι πολύ μεγαλύτερη και ευκολότερη παγκοσμίως...

Των Έφης Μιχάλαρου & Δημήτρη Λεμπέση
Φωτό: Αρχείο Kiasma Museum of Contemporary Art

Η έκθεση “ARS17: Hello World!” έχει σαν κύριο θέμα της την Ψηφιακή Επανάσταση και διερευνά το ερώτημα “Τι μπορεί η τέχνη να μας πει για την Ψηφιακή Εποχή”, επίσης επεκτείνεται στο διαδίκτυο με την

ψηφιακή έκθεση “ARS17+ Online Art”. Η ψηφιακή έκθεση ενός έργου τέχνης έχει την ίδια δύναμη με την παρουσίασή του σε μία Γκαλερί ή ένα Μουσείο;

Αναφερόμαστε σε δύο διαφορετικά επίπεδα στην έκθεση ARS17. Το ένα καταλαμβάνει όλους τους εκθεσιακούς χώρους του Kiasma και το άλλο είναι η έκθεση στο διαδίκτυο “ARS17+ Online Art gallery” που είναι προσβάσιμη οποιανδήποτε στιγμή όσο οι χρήστες συνδέονται στο internet. Μερικά έργα παρουσιάζονται και στα δύο επίπεδα, όπως το «Survivor game» της Reija Meriläinen που ανατέθηκε από το Kiasma ή τα video του Charles Richardson. Το περιβάλλον, έχει τεράστιο αντίκτυπο στην εμπειρία που προσλαμβάνετε: οι εγκαταστάσεις δημιουργούν ένα συναρπαστικό περιβάλλον και μία μοναδική εμπειρία, από την άλλη πλευρά, ο χρήστης μπορεί να αισθάνεται πιο χαλαρωμένος στον καναπέ του σπιτιού του. Έτσι, μέσα σε αυτή την έκθεση εξισορροπούμε τις δύο διαστάσεις: του φυσικού και του εικονικού χώρου.

Η έκθεση είναι μια έρευνα της Σύγχρονης Τέχνης που επικεντρώνεται στην Παγκόσμια Ψηφιακή Επανάσταση και τις επιπτώσεις της στον Πολιτισμό, την Οικονομία, την Ανθρώπινη Ταυτότητα και Συμπεριφορά. Μέσα από την Επιμελητική σας εμπειρία τι αποτελέσματα αποκομίσατε;

Είναι μια σύντομη περίληψη της κατάστασης στην οποία ζούμε στην Ψηφιακή Εποχή αυτή τη στιγμή. Οι επιπτώσεις στον Πολιτισμό και τις Τέχνες είναι ευκολότερα αναγνωρίσιμες για εμάς. Στην έκθεση, συμμετέχουν καλλιτέχνες που γεννήθηκαν μετά το 2000, έχουν ζήσει και δουλέψει μέσα στο διαδίκτυο, το οποίο προσφέρει σημεία αναφοράς, πλατφόρμες δημιουργίας, συζήτησης και παράδοσης. Η έκθεση “ARS17+” για παράδειγμα, στο έργο του Pink Twins σε αφήνει να δημιουργήσεις τα δικά σου μουσικά αποτελέσματα. Με αυτή την έννοια οι καλλιτέχνες έχουν την επιλογή να απελευθερώνουν τις εφευρέσεις ή το υλικό τους, για τους χρήστες και είναι πιο κοντά στο κοινό τους.

Αυτή η ιδέα σε μας, ως πολίτες του κόσμου, είναι πλησιέστερα από ποτέ, τουλάχιστον στις Δυτικές κοινωνίες. Έχουμε την ευκαιρία να συμμετάσχουμε εικονικά σε πολιτιστικές συζητήσεις. Ο αντίκτυπος των κοινωνικών μέσων είναι τόσο σημαντικός που κάθε πάροχος περιεχομένου, πρέπει να εξαπλωθεί και επίσης να προτρέψει τους ανθρώπους να συνδεθούν και να μοιραστούν τις οπτικές τους. Επίσης μπαίνει προς συζήτηση έντονα το ζήτημα της προστασίας της ιδιωτικής ζωής και της δημόσιας παρουσίας. Ένα θέμα που μας αφορά όλους: Άτομα, Ιδρύματα,

Διοίκηση, Επιχειρήσεις και Κράτη. Πώς και σε ποιον αρέσει να είμαστε ή να καμουφλαριζόμαστε; Μου αρέσει πολύ το επίκαιρο video του Hito Steyerl topical “How Not to be Seen: A Fucking Didactic Educational. MOV File”. Ιδέες όπως η ελεύθερη πρόσβαση στα δεδομένα, ή τη συμμετοχή, είναι επίσης σημαντικά ζητήματα και για πολλούς καλλιτέχνες. Αυτό έχει συγκεκριμένα αποτελέσματα και στην αγορά της τέχνης, στις δημοσιεύσεις, στα διαδικτυακά περιοδικά και στις διαδικτυακές γκαλερί, το που και πως να παρουσιάσεις την τέχνη σε ευρύτερα ή πολύ συγκεκριμένα ακροατήρια. Επίσης ανοίξαμε το διαδικτυακό <http://guide.kiasma.fi/> έτσι ώστε οι διστακτικοί επισκέπτες, να μπορούν να προγραμματίσουν τις επισκέψεις τους και να μοιραστούν μετά τις εμπειρίες τους.

Ανθρώπινες συμπεριφορές, Συναισθήματα και Επιθυμίες, καταγράφονται στην έκθεση. Ποια είναι τα πιο τυπικά θέματα που αφορούν τον σύγχρονο άνθρωπο;

Οι καλλιτέχνες, χωρίς τα όρια των φύλων τους, μας επιτρέπουν να αντιληφθούμε πολλά διαφορετικά ουτοπικά και δυστοπικά οράματα του σημερινού πολωμένου κόσμου, αλλά και το κοινό μας μέλλον. Οι λέξεις-κλειδιά που χρησιμοποιούν είναι: Ειλικρίνεια, Ειρωνεία, Απελευθέρωση και Μηνύματα ενάντια στην Μοναξιά, στα Κηρύγματα Μίσους και την Μισανθρωπία. Επίσης, πολλοί καλλιτέχνες είναι πολύ ικανοί να χειρίζονται τα συναισθήματα και την αίσθηση του ανήκειν με νέες ψηφιακά παραγόμενες εικόνες και πλάσματα, έτσι είναι εύκολο να ταυτιστείς μαζί τους. Η αγαπημένη μου φιγούρα είναι ο Dave το Ed Atkins στις video-εγκαταστάσεις του “Ribbons”. Σε επίπεδο επηρεασμού η ψηφιακά παραγόμενη εικόνα είναι ένα δεύτερο δέρμα.

Με την εισβολή της τεχνολογίας στην καθημερινότητά μας, αφενός, οι ψηφιακές υπηρεσίες και πλατφόρμες έχουν γίνει εργαλεία για τους ανθρώπους, αφετέρου, συλλέγονται όλο και περισσότερα προσωπικά δεδομένα. Πιστεύετε ότι η πρόσβαση στα προσωπικά μας δεδομένα, συνήθειες, επιθυμίες και γενικότερα στη ζωή μας από εταιρείες ή κυβερνήσεις, παραβιάζει την προσωπική μας ελευθερία;

Ο Ψηφιακός Κόσμος έχει πολλά θετικά, ιδεατά οδηγεί στην δημιουργία και την επέκταση νέων κοινοτήτων, την ευρύτερη ανταλλαγή από στιγμών και εμπειριών. Οι υπηρεσίες, όπως η Διαδικτυακή Τραπεζική ή η πρόσβαση στις δικές σας πληροφορίες περιθάλψης ή οι επιλογές για ηλεκτρονικές αγορές, ιδανικά κάνουν τη ζωή μας ευκολότερη, ομαλότερη και καλύτερη - εκτός από τον μακρύ κατάλογο των απαραίτητων κωδικών ασφαλείας. Αλλά για παράδειγμα, οι αναζητήσεις που κάνουμε πε-

ρισσότερο μέσα από το Google, ή τα like στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης αρχίζουν να προσαρμόζουν τη ροή ειδήσεων και τις διαφημίσεις που βλέπουμε κ.λπ. Με αυτή την έννοια επιτρέπουμε εθελοντικά με τις προσαρμοσμένες συνήθειές μας, να περιορίσουμε τις δικές μας επιλογές. Αυτό, κατά κάποιο τρόπο εναρμονίζει το ψηφιακό περιβάλλον μας, αλλά σαν συνέπεια είναι δυνατό να δημιουργήσουμε και να ζήσουμε σε αυτή τη φημισμένη φούσκα, εάν δεν το συνειδητοποιήσουμε. Υπάρχουν πάντα δύο πλευρές σε κάθε θέμα.

Οι καλλιτέχνες, που ασχολούνται με την τεχνολογία, είναι σαν όλους τους άλλους καλλιτέχνες ή είναι ερμητικά κλεισμένοι, στο δικό τους εικονικό κόσμο; Υπάρχει σύνδεση μεταξύ φυσικού και εικονικού κόσμου ή είναι η προβολή της εικόνας του εαυτού, όπως διαμορφώνεται από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης;

Και αυτοί που έχουν γεννηθεί την νέα χιλιετία, ζουν στον ίδιο κόσμο με εμάς, παρόλο που δεν πιστεύουν ότι η πραγματικότητά μας είναι διαιρεμένη, αλλά περισσότερο ή λιγότερο συγχωνευμένη. Αφού, η φυσική και η εικονική είναι υπάρχουν εν παραλλήλω. Βεβαίως, κάθε καλλιτέχνης διαλέγει τον δικό του τρόπο της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, σαν καλλιτέχνης ή σαν άτομο, όπως άλλωστε και ο κάθε ένας από εμάς. Μερικοί από αυτούς είναι πιο δημόσια πρόσωπα, η ταυτότητα των οποίων είναι χτισμένη σε αυτές τις διαστάσεις. Μπορούν να χρησιμοποιήσουν εναλλακτικούς εαυτούς ή να έχουν διαφορετικά πρόσωπα, στις συζητήσεις των μέσων ενημέρωσης, ανάλογα με την πλατφόρμα.

Ποιο είναι το μέλλον της Ψηφιακής Τέχνης; Τεχνολογικές Ουτοπίες ή Τρομακτικές Δυστοπίες;

Το ένα είναι αντίστοιχο του άλλου. Στην έκθεση ARS17 ο Jacolby Satterwhite παρουσιάζει μέσα από τα φιλμ και τις performance του, την απελευθερωτική φαντασίωση του μέλλοντος των μαύρων ΛΟΑΤ, σαν μία αιώνια κοινότητα η οποία ζει σε ένα συνδυασμό γυμναστηρίου-διαστημόπλοιου που αιωρείται στο διάστημα, χωρίς το ιστορικό βάρος του μαύρου ανθρώπου. Επίσης ο Hito Steyerl παρουσιάζει ένα ουτοπικό-ενναλακτικό μοντέλο παραγωγής ενέργειας βασισμένο στην μεταλλαγή των χορευτικών κινήσεων σε ηλιακή ενέργεια. Περισσότερες απαισιόδοξες λύσεις μπορούμε να βρούμε από την Melanie Gilligan's στο «Common Sense» στο οποίο η τεχνολογία σφυρηλατεί μία εμπαθή κοινωνία, αλλά επίσης να χρησιμεύει ως μια ισχυρή συσκευή επιτήρησης και ένας πολύ εθιστικός πάροχος ψυχαγωγίας. Ένα πιθανό τέλος θα μπορούσε να είναι ο Χακτιβισμός (Χακάρισμα + ακτιβισμός), ο οποίος θα μπορούσε να

είναι μία έκφραση Ακτιβιστικής Τέχνης. Τόσο οι ουτοπικές όσο και οι δυστοπικές πτυχές, είναι απαραίτητες για να αρχίσουμε να υπολογίζουμε τις πολλαπλές διαστάσεις του μέλλοντός μας και τα αντίστοιχά τους.

Οι καλλιτέχνες που χρησιμοποιούν τις δυνατότητες που προσφέρει η ψηφιακή τεχνολογία και η δύναμη των υπολογιστών, μπορούν να υποβαθμίσουν το νόημα των έργων τέχνης σε ένα προϊόν για τα μέσα μαζικής ενημέρωσής της διαφήμισης; Μερικά από τα έργα της έκθεσης παρουσιάζουν το Διαδίκτυο ως το μεγάλο συλλογικό ασυνείδητο της εποχής μας.

Το Υψηλό ή το Υποδεέστερο δεν είναι ζητήματα στην μετά-internet εποχή, διότι οι αναφορές και οι εκ νέου αναγνώσεις ταξιδεύουν και προς τις δύο κατευθύνσεις. Μερικοί καλλιτέχνες δίνουν μεγάλη σημασία στην αισθητική εμπειρία και μερικοί άλλοι κερδίζουν τη ζωή τους ως ανώνυμοι σχεδιαστές για τις ίδιες σχεδόν εταιρείες. Φυσικά, οι καλλιτέχνες μας προσφέρουν τις περισσότερες φορές, πιο κρίσιμες αναγνώσεις της καταναλωτικής κοινωνίας, γεμάτες προσωπικές, πολιτιστικές ή κοινωνικές έννοιες και αποτελέσματα. Η αλληγορία του Διαδικτύου ως συλλογικό ασυνείδητο, συζητήθηκε πολλές φορές στην επιμελητική ομάδα, επειδή το διαδίκτυο και το ειδικότερα το dark web, περιλαμβάνει όλα όσα θα μπορούσατε να φανταστείτε να ψάξετε εκεί. Όλες οι φαντασιώσεις και οι ανησυχίες μας, σε κάθε τομέα της ζωής, χαμένα και επιθυμητά αντικείμενα, είναι διαθέσιμα εκεί.

Στην έκθεση παρουσιάζονται έργα από 35 καλλιτέχνες, από 13 χώρες που αντιπροσωπεύουν 3 γενιές. Υπάρχουν διαφορές μεταξύ των έργων που αντικατοπτρίζουν την καταγωγή ή την τοποθεσία, την δυστοπία ή την ατοπία;

Δεν θα έλεγα ότι δείχνουν με τα έργα τους οποιαδήποτε τοποθεσία ή γεωγραφική προέλευση. Πολλοί από αυτούς έχουν ζήσει ή διαιρούν τον χρόνο τους ανάμεσα σε δύο πόλεις και πολιτισμούς. Η ιδέα μας ήταν να καταστήσουμε εμφανείς τους δεσμούς μεταξύ καλλιτεχνών της Βαλτικής και της Σκανδιναβίας όπως οι: Katja Novitskova, Jaakko Pallasvuo και Anna Uddenberg, με τους συναδέλφους τους που ζουν στο Λονδίνο, το Βερολίνο και το Λος Άντζελες και τη Νέα Υόρκη, όπου οι πρώτοι επίσης έχουν σπουδάσει και ζήσει σε ένα αντίστοιχο περιβάλλον. Οι περισσότεροι από αυτούς γεννήθηκαν τη δεκαετία του '80 και μόνο δύο από αυτούς στη δεκαετία του '60. Η Hito Steyerl από την Γερμανία και ο Φιλανδός Juha van Ingen, έχουν την πνευματική ιστορία και την παράδοση της τέχνης των μέσων ενημέρωσης, πριν γίνει μέρος των σύγχρο-

νων καλλιτεχνικών πρακτικών.

Ποια είναι τα θέματα που απασχολούν τους νεότερους καλλιτέχνες σε σχέση με τους παλαιότερους;

Αφετηρία μας δεν ήταν να ιστοριοποιήσουμε ή να κάνουμε μια ανθολογία για όλα όσα συνέβησαν από τότε που ξεκίνησε το Διαδίκτυο. Θέλαμε να επισημάνουμε την παρούσα τάση και την παρουσίαση καλλιτεχνών που γεννήθηκαν μετά το 2000 και διεθνών καλλιτεχνών που δεν έχουμε δει στη Φινλανδική Σκηνή Σύγχρονης Τέχνης, νωρίτερα. Οι νέοι καλλιτέχνες μοιράζονται τις ίδιες ανησυχίες και απαντούν με τη δική τους (οπτική) γλώσσα και λεξιλόγιο. Η Ισπανίδα καλλιτέχνης Julia Varela είδε στο διαδίκτυο ένα video από την Μουσούλη του Ιράκ, όπου Τρομοκράτες που τοποθετούν Οθόνες, με σκοπό την προβολή της προπαγάνδας του ISIS. Και η γλυπτική της εγκατάσταση «ιδιοποιείται» τις Οθόνες και τις καθιστά άχρηστες- επίπεδες, στο πάτωμα. Επίσης πολλοί νέοι καλλιτέχνες, χρησιμοποιούν τις φυσικές επιστήμες σαν σημείο αναφοράς, και αυτές οι νέες ανακαλύψεις που έγιναν με τη νέα τεχνολογία όπως τα drones και τα ηλεκτρονικά μικροσκόπια που μας επιτρέπουν να δούμε. Ερωτήματα σχετικά με την σχέση φύσης-ανθρώπου και την αιεφόρο ανάπτυξη είναι εμφανέστερες. Για παράδειγμα στις μικρο-κοσμολογικές φυτείες μέσα σε μπουκάλια της Nandita Kumar. Επίσης, η διαμόρφωση της ταυτότητας στα κοινωνικά μέσα ενημέρωσης, είναι ένα από τα θέματα που απασχόλησαν ιδιαίτερα τους καλλιτέχνες.

Τι μπορεί να μας ομολογήσει η Τέχνη για την Ζωή στην Ψηφιακή Εποχή; Αυτή η ερώτηση είναι ο καταλύτης της ARS 17. Θα θέλατε να το συζητήσουμε;

Η έκθεση παρουσιάζει μια επιλογή έργων σύγχρονης τέχνης που αντικατοπτρίζουν πολλές πτυχές του ψηφιακού πολιτισμού: πώς γιορτάζεται ως καινοτομία που φέρνει την ευκολία στην καθημερινότητά μας, πώς υπάρχει τόσο μια οπτική επιφάνεια όσο και μια κριτική που διεισδύει στον πυρήνα του κοινωνικού ιστού μας. Πώς καλλιεργεί την δημοσιότητα, αλλά είναι επίσης ένα όχημα της ανάλυσης που εξετάζει την πραγματικότητα που κατασκευάζουμε μέσω των επιλογών μας. Ένας από τους βασικούς στόχους του ARS17, είναι η εμβάθυνση της κριτικής μας αυτογνωσίας, του ψηφιακού πολιτισμού σε σχέση με τον τρόπο με τον οποίο γίνεται και παρουσιάζεται η τέχνη. Επίσης να προωθήσουμε μια διεπιστημονική προσέγγιση για πως να φέρουμε την τέχνη σε ένα ευρύτερο πεδίο συζήτησης για το ψηφιακό μας μέλλον. Εκτός από την έκθεση θα συνεχιστεί η συζήτηση ολόκληρο το έτος με Σεμινάρια και Συζητήσεις, καθώς επίσης

και στις καταχωρήσεις και μελέτες καταλόγων από εμένα και πολλούς συγγραφείς όπως οι: Maaike Bleeker, Omar Kholeif και Christiane Paul. Η έκθεση “Hello World!” είναι μια επίκαιρη δήλωση και καθιστά αυτή την πολιτιστική στροφή ορατή και σε θεσμικό επίπεδο.

Πρώτη Δημοσίευση 18/4/2017, www.dreamideamachine.com

© Συνέντευξης Έφη Μιχάλαρου & Δημήτρης Λεμπέσης